

Stedenband AMSTERDAM - BEIRA

OVERZICHT ACTIVITEITEN NiZA

in het kader van de

STEDENBAND AMSTERDAM – BEIRA

Datum: 16 mei 2002

Auteur: Liesbeth Daniëls

Inhoudsopgave

1. inleiding	4
2. overzicht projecten NiZA in het kader van de stedenband Amsterdam – Beira	8
3. Amsterdam – NiZA – Beira: doorlopende lijnen en aanpak	16
4. samenvatting; conclusie, aanbevelingen en ideeën	20
5. geraadpleegde bronnen	21
6. lijst van afkortingen	22

1. inleiding

1.1. de geschiedenis van de stedenband

De geschiedenis van de stedenband telt al meer jaren dan de feitelijke duur van het officiële contract tussen de steden Amsterdam en Beira.

In de jaren tachtig en begin negentig waren in Nederland diverse groepen en bewegingen actief in het bestrijden van de apartheidspolitiek van Zuid-Afrika. Ook in de gemeenteraad van Amsterdam werd hierover nagedacht. Anne Lize van der Stoep (toenmalig gemeenteraadslid van de VVD) sprak met toenmalig minister voor Ontwikkelings-samenwerking Schoor over mogelijkheden van de stad Amsterdam voor een positieve vertaling van de standpunten tegen het apartheidsregime van Zuid-Afrika.

In zuidelijk Afrika is het in die tijd onrustig tot zeer conflictief. President Samora Machel van Mozambique kwam op het leven bij een verdacht vliegtuigongeluk in 1986. Hij was de leider van de bevrijdingsbeweging Frelimo. Chissano volgt hem op. Twee jaar eerder begint Zuid-Afrika officieel met de steun aan Renamo (de rebellenbeweging in Mozambique) omdat Rhodesië deze steun stopt. In 1990 ontstaan de eerste contacten tussen Frelimo en Renamo hetgeen in 1992 leidt tot het vredesbestand waarop VN-troepen jarenlang toezien om de vrede te bewaren.

Amsterdam koos voor de opbouw van een relatie met een stad in één van de frontlijnstaten. De keuze voor de stad Beira kent diverse motivaties. Het economische belang is groot: Zimbabwe en Zambia willen een bereikbare haven aan zee voor de in- en uitvoer van producten. Deze landen zijn tot dan toe volledig afhankelijk van de stad Durban aan de oostkust van Zuid-Afrika. Beira heeft een haven te bieden die weliswaar opgeknapt moet worden, maar de beoogde connecties met de wereldhandel kan bieden.

Ook het sociaal-politieke aspect speelt een belangrijke rol. De gemeente Amsterdam kiest voor een brede samenwerking met een stad in een land dat zeer arm is, dat in een zeer conflictief gebied ligt, dat nog maar korte tijd onafhankelijk is van de koloniale overheersing, dat gekenmerkt kan worden als behorend tot de minst ontwikkelde landen en dat een gepolitiseerde bevolking heeft vanwege de jarenlange onderdrukking en bevrijdingsstrijd in eigen land en de anti-apartheidsstrijd tegen Zuid-Afrika.

Na een uitgebreide periode van aanloop en voorbereiding tekenen de steden Beira en Amsterdam in 1993 een vriendschapsverdrag; in 1995 komt de formele stedenband tot stand. De stedenband is bedoeld om het abstracte begrip ontwikkelingssamenwerking dichterbij de burgers te brengen middels concrete handvaten voor burgers om in actie te komen en anderzijds door gemeentelijke diensten en maatschappelijke organisaties te betrekken in (uitwisselings)projecten.

1.2. het kader van de evaluatie

Eind 2001 heeft de heer Jos Vernooij van de International Desk van de Bestuursdienst van de gemeente Amsterdam een werkbezoek aan Beira gebracht. Gedurende de 10 dagen die zeer intensief zijn benut voor het bekijken en bespreken van de situatie en projecten in Beira, heeft hij tevens de kans benut te reflecteren op de stedenband. Naar aanleiding hiervan schrijft hij niet alleen een verslag van het werkbezoek, maar tevens een evaluatie in hetzelfde rapport. De Commissie Ontwikkelingssamenwerking van de gemeente Amsterdam (COA) besluit vervolgens op instigatie van Jos Vernooij tot een evaluatie van de stedenbanden met Beira en Managua. Belangrijkste reden hiervoor is het feit dat de nieuwe gemeenteraad die op 6 maart

2002 is gekozen, een besluit wil nemen over het internationaal beleid en de relaties van de stad Amsterdam met andere steden in de wereld.

Bij verschillende politieke partijen zou de behoefte of voorkeur bestaan om een stedenrelatie aan te gaan met steden in de landen van herkomst van de grootste bevolkingsgroepen in de stad. Het gaat dan om Turkije, Marokko, de Nederlandse Antillen en Suriname.

Veel politieke partijen spreken zich in hun partijprogramma's uit voor de verhoging van het budget voor internationale relaties van Amsterdam met andere steden (oorspronkelijk ongeveer f 650.000 per jaar) tot € 1 per inwoner, € 800.000 per jaar.

Om hierover een evenwichtig besluit te nemen acht de COA een evaluatie van beide bestaande stedenbanden met Managua en Beira van belang.

De COA stelt zelf een evaluatierapport op en vraagt om een bijdrage van NiZA in de vorm van een overzicht van de activiteiten die NiZA in het kader van de Stedenband Amsterdam – Beira gedurende de afgelopen 5 jaren. De periode beslaat 1997 tot en met de plannen voor 2002.

1.3. de historische band met Beira

Al in 1982 vindt een eerste activiteit van Amsterdam met Beira plaats. Het betreft een onderzoek voor het uitbaggeren van de haven ten behoeve van export van Zimbabwe en Zambia. In 1987 vindt een grote opknapbeurt van de haven plaats. Een belangrijke dienst in de haven is de brandweer. De relatie Amsterdam – Beira krijgt in 1988 vorm middels een project met de brandweer in Amsterdam voor de brandweer in Beira.

Deze activiteiten van de stad Amsterdam worden ondersteund, gevoed en begeleid door de Eduardo Mondlane Stichting (EMS) die in 1993 ook de drijvende kracht is achter de ondertekening van het vriendschapsverdrag tussen beide steden. EMS is in 1981 opgericht uit solidariteit met vooral de vrijheidsbewegingen in Mozambique en andere voormalig Portugese koloniën in Afrika en ook vanwege de anti-apartheidsstrijd tegen Zuid-Afrika.

In de Beira-werkgroep komen begin 1996 gemeentelijke diensten, ontwikkelingsorganisaties, en andere betrokkenen bij Beira in Amsterdam bijeen voor overleg en uitwisseling. Op dit moment is het onderling contact goed; de vergaderingen vinden niet meer regelmatig plaats. EMS en daarna NiZA waarin EMS opgaat, is de partner in de stedenband die zowel haar ervaring als netwerk met Mozambique en specifiek Beira ten dienste stelt van de stedenband.

EMS en NiZA beschikken over contacten, kennis en deskundigheid op het terrein van ontwikkelingssamenwerking en solidariteit waarmee de stedenband een stevige basis krijgt in Amsterdam. NiZA verzorgt de voorlichting in Amsterdam en breder in Nederland, voert werkbezoeken uit, legt contacten voor de gemeente en geeft daarmee veelal de impuls voor de continuïteit van de stedenband. NiZA voert het secretariaat van de stedenband en onderhoudt contacten met gemeentelijke diensten en bedrijven. Op verzoek van de gemeente verzorgt NiZA sinds 1998 de publiciteit voor de stedenband in opdracht van de COA.

De activiteiten van de stedenband zijn gericht op het versterken van het draagvlak voor ontwikkelingssamenwerking. De ontwikkelingsgerichte projectactiviteiten van NiZA zijn met name ondersteunend in de voorlichting.

In de loop van de tijd ontwikkelt de stedenband zich tot een vrij unieke relatie tussen de hoofdstad van Nederland en de tweede stad van Mozambique, temeer daar de meeste Nederlandse aandacht en solidariteit, geld, projecten en personele uitzendingen zich concentreren op de hoofdstad Maputo in het zuiden en de provincie Nampula in het noorden. Beira ligt in het midden van het land. NiZA organiseert in haar projecten veel uitwisseling van mensen tussen Beira en Amsterdam. Ministers, jongeren en mensen van diensten van de

gemeente Beira komen naar Amsterdam op uitnodiging van NiZA in het kader van de stedenband.

Beira krijgt in Europa ook stedenbandrelaties en contacten met Gotenburg in Zweden, Bristol in Groot-Brittannië, Padua in Italië, Oporto en Seixal in Portugal, en Bergen in Noorwegen. De meeste contacten zijn gestopt of afgezwakt; die van Amsterdam, Seixal en Bristol zijn nog zeer vitaal.

1.4. ontwikkelingen in Mozambique / Beira de laatste vijf jaar

Beira viel bestuurlijk gezien lange tijd onder de provinciale regering van Sofala en kende daarmee geen eigen bestuur of autonomie.

De eerste vrije verkiezingen van Mozambique werden in 1994 gehouden. Het ging om landelijke verkiezingen voor de vorming van parlement en regering. Frelimo en Renamo waren de partijen; de aanhang was met name regio- of stadgebonden.

In 1997 zouden de eerste gemeenteraadsverkiezingen gehouden worden – deze worden uitgesteld en in 1998 kiezen de inwoners van Beira voor het eerst een eigen stadsbestuur. In 1997 vallen zeer heftige regens in Beira die stad en omgeving zwaar treffen.

In 1999 zijn er voor de tweede keer nationale verkiezingen. Economisch gaat het beter met Mozambique, de oogsten zijn redelijk tot goed aan het worden, de hongersnood is zo goed als verdwenen, de armoede is nog zeer groot en heftig. De animo om zich in te spannen voor het land en het vertrouwen in de regering en internationale hulp groeien. Vlak na deze verkiezingen wordt zuidelijk Afrika opnieuw overvallen door enorme regens; Mozambique wordt getroffen door grote overstromingen die ongekend zijn. Hongersnood, vluchtelingenstromen en vernietigd land overheersen in een aantal regio's. Beira lijkt de dans enigszins te ontspringen met haar ligging aan de kust. Maar begin 2000 treft een cycloon Beira.

En nu in het jaar 2002 staat Mozambique nog steeds op hoog op de lijst van 'Minst Ontwikkelde Landen' (MOL), laag op die van economisch en sociaal welvarende landen.

2. overzicht projecten NiZA in het kader van de stedenband Amsterdam – Beira

De Eduardo Mondlane Stichting (tot 1997/1998) en daarna NiZA ontvangen sinds begin jaren negentig subsidie van de COA voor voorlichting over en contactenopbouw in het kader van de stedenband Amsterdam – Beira.

EMS en NiZA spelen een belangrijke rol in de totstandkoming van de stedenband wat betreft maatschappelijke en sociaal-politieke kant van de relaties tussen Amsterdam en Beira.

Minstens zo belangrijk is NiZA's rol en bijdrage in de ontwikkeling van de stedenbandrelatie op gemeentelijk niveau tussen Amsterdam en Beira. NiZA heeft een onmisbare betekenis in de opbouw van de contacten en projecten van de gemeente Amsterdam met Beira. Zowel in de voorbereiding als ook in de uitvoering van de gemeentelijke projecten levert NiZA belangrijke bijdragen in de vorm van project-monitoring, contacten leggen en onderhouden, informatie en voorlichting voor gemeentelijke diensten en bestuurders.

Een belangrijk jaarlijks terugkerend evenement in de activiteiten van de stedenband is de jongerenconferentie. Dit is een uitwisseling tussen scholieren uit Beira, Managua en Amsterdam rond een bepaald thema. NiZA werkt hierin nauw samen met de stichting

Ontwikkelingseducatie Stedenbanden Amsterdam (OSA) en de stichting Samenwerking Amsterdam – Managua (SAM).

Vanwege de grote rol van NiZA inzake de voorlichting alsmede vanwege het feit dat NiZA kenniscentrum is voor de regio zuidelijk Afrika, zijn veel activiteiten gedaan in een journalistiek kader, of ondersteund met mediaproducties.

Over het geheel genomen heeft NiZA de afgelopen jaren redelijk tot goed kunnen werken aan de stedenband. Echter, het feit dat elke financiering slechts een jaar betrof legt een zware tol op continuïteit en vorming van visie. Een meerjarenplanning geeft immers mogelijkheden voor het beter voorbereiden, uitwerken, uitvoeren van en reflecteren op projectactiviteiten en vooral programma's en de gehele stedenband. Het is vrijwel onmogelijk om een visie te gaan vormen en een relatie werkelijk te verdiepen als de financiële eindigheid van de rol van NiZA elke keer de horizon siert of het zicht ontnemt.

NiZA heeft echter wel getracht de stedenband en haar voorlichtingsactiviteiten en publiciteit in een kader te plaatsen. Dit kan omdat NiZA een instituut is dat breder werkt dan alleen ten behoeve van stedenband, en het kan omdat NiZA vertrouwen heeft in de relaties die vanuit Amsterdam inmiddels met Beira zijn opgebouwd.

2.1. 1997

In 1997 heeft EMS/NiZA zich toegelegd op de organisatie van een jongerenconferentie in samenwerking met de OSA over duurzame ontwikkeling en lokale politiek. In dit kader vinden diverse activiteiten plaats: een uitwisselingsprogramma met stagiaires, een reis naar Beira, vier jongeren komen naar Amsterdam en een vrijwilligers-programma met 13 activiteiten in december.

De politieke discussie over de schuldenproblematiek in Mozambique krijgt aandacht in een debat in het politiek en cultureel centrum De Balie in Amsterdam onder het motto "Who owns Mozambique", waarbij betrokken zijn Luisa Diogo, staatssecretaris Financiën van Mozambique, Arie van de Wiel, een hoge ambtenaar van het ministerie van Buitenlandse Zaken, de econoom Marc Wuyts van ISS en de Engelse publicist en schuldendeskundige Joseph Hanlon. De zaal is vol en de discussie is levendig en betrokken.

De uitgave van de Nieuwsbrief Amsterdam – Beira krijgt een definitieve vorm, na de verschijning van het eerste nummer eind 1996.

Het werkbudget voor Beira wordt deels besteed aan de afbouw van het project ter bestrijding van de kusterosie nadat geconstateerd was het project feitelijk stil lag omdat de beoogde technische ondersteuning van de gemeente Amsterdam en de medewerking van het Ingenieursbureau Amsterdam (IBA) ingetrokken werden. (Het kusterosieproject is overgenomen door DGIS).

Voor 1998 en 1999 wordt geen werkbudget begroot; wel blijft er behoefte aan een logistiek steunpunt voor de stedenband in Beira. Jacinta Cassimo vervult deze rol tot het einde van 1997.

Conclusie

EMS heeft de meeste activiteiten met succes kunnen uitvoeren met als hoogtepunt het jongerencongres. 1997 was voor EMS het overgangsjaar in de samenwerking met NiZA.

2.2. 1998

In de subsidieaanvraag voor 1998 staan doelen geformuleerd die vrijwel totaal gerealiseerd kunnen worden. 1998 is het jaar waarin het Nederlands instituut voor Zuidelijk Afrika (in 1997 formeel opgericht) zijn beslag krijgt als fusie van de anti-apartheidsbewegingen in Nederland. EMS gaat op in NiZA samen met het Komitee Zuidelijk Afrika (KZA) en het Instituut voor Zuidelijk Afrika (IZA) dat de erfenis van de Anti-apartheidsbeweging Nederland (AABN) had overgenomen.

Het belangrijkste obstakel in de uitvoering van de activiteiten dit jaar is de tijdelijke stopzetting van het herbeplantingsproject met de Mozambikaanse ngo Propeca.

In 1998 gaat het vooral om de volgende activiteiten:

Voorlichting/Journalistieke producties

- In Parool en NRC verschijnen een achttal artikelen met foto's over Beira; 100.000 lezers zijn bereikt.
- Twee keer is de stedenband via vrije publiciteit in de ether geweest: radio Noord Holland en Salto Radio maken ieder een interview met mensen van NiZA over de stedenband en een bezoek aan Beira.

Informatiepunt

- De Nieuwsbrief Amsterdam – Beira verhoogt haar oplage van 1000 naar 1800. De distributie verbetert en de samenwerking met de SAM komt van de grond.
- Het cahier BEIRA! verschijnt; begin '99 aangeboden aan burgemeester Patijn.
- Sinds oktober 1998 is de website in de lucht en trekt inderdaad de 150 beoogde bezoekers per maand.

Publieksbijeenkomsten

- De jongerenconferentie gaat over veilig drinkwater. Radio Noord Holland zendt hierover uit; 150 scholieren van 4 en 5 VWO in Amsterdam doen mee.
- Het Levend Jaarboek in de Balie in Amsterdam trekt 350 bezoekers, onder andere omdat een wethouder van Beira aanwezig is.

Vervangende activiteiten

- Bezoek van Luis Januario (hoofd Onderwijs Beira) aan Amsterdam ter verkenning van samenwerking op het gebied van onderwijs.
- Werkbezoek aan Beira ter analyse van nieuwe en bestaande projecten.

Conclusie

De voorgenomen activiteiten zijn uitgevoerd, de beoogde resultaten gehaald. De moeilijkste doelstelling was een breder publiek te bereiken. Dit is gelukt, met name via lokale media. Alle reden om dit verder in 1999 uit te bouwen! In de loop van het jaar 1998 is het project met Propeca gestopt. Het grote kustweringsproject neemt dit onderdeel van Propeca later over.

2.3. 1999

Sinds 1998 heeft NiZA de voorlichtingstaak van de stedenband gekregen. Daarom is het van belang een breder publiek te gaan bereiken. Methoden hiervoor zijn: bezoeken over en weer aan Beira en Amsterdam, meer aandacht voor de stedenband in andere activiteiten van NiZA en samenwerking met lokale media. Dit laatste is uitgewerkt in een geheel nieuw initiatief tot uitwisseling en samenwerking. NiZA wil ook in Beirese media aandacht voor de stedenband stimuleren. Bedoeling is via een wederzijdse stroom van informatie en journalistieke producties brede lagen van de bevolking in Amsterdam en Beira op de hoogte te stellen van de (ontwikkelingen in de) stedenband.

Centraal in de aanvraag en het verslag van de subsidie voor de stedenband staat een gezamenlijke dienstreis van NiZA en de gemeente aan Beira om de samenwerking tussen de gemeente en NiZA te versterken. Deze verdieping is volgens NiZA heel hard nodig voor een

succesvolle stedenband. Alle activiteiten staan in dit kader of zijn hieraan (indirect) verbonden.

De doelstellingen van de dienstreis zijn:

- herbevestiging van de stedenband
- verkenning van nieuwe gebieden
- versteviging van de samenwerking tussen NiZA en de gemeente

De medewerker van NiZA bereidt het werkbezoek voor; de intentie om te gaan is aanwezig, maar de realisatie lukt niet omdat de gemeente geen belangstelling had, noch op bestuurlijk, noch op ambtelijk niveau.

Andere activiteiten en projecten zijn in het jaar 1999 de volgende:

Journalistieke producties en informatiepunt:

- Vanwege het niet doorgaan van het werkbezoek, vinden de beoogde reportages via radio en televisie niet plaats; de aandacht wordt verlegd naar landmijnen
- Publicaties over Amsterdam in kranten in Beira zijn ondanks herhaald verzoek en vele pogingen tot samenwerking niet gelukt; een langere en uitgebreidere voorbereiding blijken nodig, evenals een training om tot kwalitatief goede journalistieke producten te komen die gepubliceerd kunnen worden in Nederlandse kranten.
- De Nieuwsbrief verschijnt 3 keer in een oplage van 1800.
- De NiZA-cahier-reeks besteedt aandacht aan de positie van Mozambikaanse vrouwen in de publicatie 'Women challenging society'.

Publieksbijeenkomsten

- Jongeren uitwisselingsproject over toekomstverwachtingen
- Levend Jaarboek met 350 bezoekers in oktober
- Fototentoonstelling van en over scholieren in Amsterdam en Beira in hun dagelijks leven – nadere uitvoering in 2000.

Projecten

- Ondersteuning van de democratisering (verbetering van de dienstverlening van de gemeente Beira); de samenwerking met brandweer en vrouwenorganisatie Muleide.

Conclusie

Het projectjaar 1999 heeft in het teken gestaan van reorganisatie van NiZA. Er is veel aandacht voor het wederopbouwfonds en investeringen in een gezamenlijke dienstreis naar Beira die niet doorging.

Succesvol waren enkele publieksbijeenkomsten en de samenwerking met de vrouwenorganisatie Muleide in Beira.

2.4. 2000

Het jaar 2000 staat in het teken van 25 jaar onafhankelijkheid van Portugal.

Het jaar begint echter met de cycloon die veel verwoesting brengt in Beira. De stad Amsterdam bestuit tot extra steun van f 325.000 aan Beira. De begeleiding en ondersteuning van NiZA dragen bij aan de realisatie van deze extra steun in de vorm van zeven projecten voor wederopbouw.

NiZA stelt als centrale doelen voor dit projectjaar: wederkerigheid, verbeterde communicatie met Beira en voorlichting voor specifieke groepen. De beoogde resultaten kunnen worden bereikt middels een actieve samenwerking met de lokale media in Amsterdam, de bemensing van het steunpunt in Beira, aandacht voor Beira en Mozambique in andere activiteiten en publicaties van NiZA en via nieuwe middelen voor specifieke voorlichting.

Publieksbijeenkomsten

- Jongerenconferentie (4 scholieren uit partnersteden en 115 in Amsterdam zijn betrokken)
- 25 jaar onafhankelijkheid (een bijeenkomst met 250 mensen en geld opgehaald om via de algemene hulporganisaties aan Mozambique te geven)
- Schilders uit Mozambique (Beira en Maputo), Zimbabwe, Berlijn, Bristol, Amsterdam en Gotenburg hebben een workshop in Gotenburg in Zweden; de expositie is ook in Amsterdam (240 bezoekers) en in Beira.
- Levend Jaarboek met inhoudelijke thema's over Mozambique: gemeentepolitiek, Beira als bolwerk van Renamo, "dos and don'ts" in hulpverlening

Informatiepunt

- De Nieuwsbrief verschijnt 4 keer in een oplage van 2000.
- Het Bidoc ontvangt 250 bezoekers en de website ruim 7000.
- De Amsterdamse brandweer in Beira, een documentaire op televisie - 60.000 kijkers

Projecten

- Met vrouwenorganisatie Muleide: voorlichting en training inzake de rechtspositie van vrouwen
- Identificatie, monitoring en financiële verantwoording van zeven wederopbouwprojecten (cycloon en wateroverlast)

Steunpunt Beira

- Continuïteit en opbouw in relaties met vertrouwenspersonen in Beira in onderwijs, gezondheidszorg, gemeente, media en vrouwen.

Conclusie

Meer dan in voorgaande jaren is het aantal bereikte personen, meewerkende vrijwilligers en bezoekers van bijeenkomsten geteld en hoog. Alle voorgenomen activiteiten zijn gerealiseerd. Er is sprake van versteviging van het netwerk en intensivering van de contacten tussen de steden vanwege de continue bemensing van de contactpunten van de stedenband in Beira en in Amsterdam.

2.5. 2001

De subsidieaanvraag voor 2001 noemt wederkerigheid en continuïteit als centrale thema's. De professionalisering van de stedenband in 2000 (bemensing van het steunpunt in Beira, groot bereik in de voorlichtingsactiviteiten en publiciteit) ondersteunen de plannen voor 2001. NiZA wordt hét aanspreekpunt in Nederland voor Beira. NiZA beoogt daarom ook continuïteit van het levend jaarboek, de voorlichtingsrol (Nieuwsbrief Amsterdam Beira) het informatiepunt en de samenwerking met de SAM en de OSA inzake jongerenuitwisselingsprojecten.

Andere activiteiten zijn:

- Doelgroepenonderzoek om via een inventarisatie op de hoogte te komen van mogelijke geïnteresseerden in de relatie met Beira en een specifiek mediabeleid hierop te kunnen ontwikkelen
- Publieksbijeenkomsten (buurtbijeenkomst in de stadsdelen Pijp en Oud Zuid met aandacht voor de stedenband; een culturele manifestatie met verhalenvertellers; internetuitwisseling onder jongeren)
- Samenwerkingsverbanden met andere Europese stedenbanden van Beira, ziekenhuizen in Amsterdam en Beira, in Noord Holland met organisaties voor internationale samenwerking (onder andere de COS-sen)

- In Beira: ngo-symposium met Asserco over burgerparticipatie; mediatraining en voortzetting van het project met de vrouwenorganisatie Muleide.

2.6. 2002

De subsidieaanvraag aan de COA voor 2002 is een voortzetting van de ingeslagen weg en kent een paar nieuwe facetten die voortkomen uit de opbouw van relaties, versterking van contacten en beoogde uitbouw hiervan in de toekomst naar projectrelaties. Zowel de publieksbijeenkomsten als de ondersteuning van NiZA als informatiepunt voor de stedenband zijn voortzettingen van eerder ingeslagen wegen.

Naast het Levend Jaarboek en de Jongerenconferentie vindt in 2002 ook een culturele uitwisseling plaats met een musical. Bijzonder is de voortzetting van het in 2001 opgezette overleg met wijkcentra in stadsdeel Oud Zuid. In een speciaal project “parken als gebruiksruijnte” werken NiZA en andere organisaties samen met Beira en Managua aan een foto-expositie. Onder de titel “Aardse Paradijzen” zal in augustus 2002 in het Vondelpark een beeld gegeven worden van het gebruik van parken in de drie steden Amsterdam, Beira en Managua.

Het informatiepunt maakt promotie voor de stedenband (beoogd aantal mensen: 600.000); NiZA is bezig met het ontwerpen van een nieuwe folder over de stedenband. NiZA verzorgt de Nieuwsbrief Amsterdam – Beira voor 2000 lezers en biedt 1500 mensen via website en bezoek aan het Bidoc (Bibliotheek, informatie en documentatiecentrum van NiZA) de gevraagde informatie of kennis.

Via AT5 vindt uitzending van een documentaire over Beira en de Stedenband plaats. Deze documentaire is vorig jaar al voorbereid.

Een accent in de subsidieaanvraag hebben het project met een circus (een project voor kinderen in Beira), de afstemming en coördinatie van activiteiten met Beira binnen Europa en de ondersteuning van een grootschalig trainingsprogramma voor het ambtelijk apparaat en gemeenteraadsleden van Beira (in samenwerking met de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)).

Kleinschalige projecten onderneemt NiZA samen met Asserco in een wijkopbouwproject en met Autarca ter ondersteuning van onafhankelijke media en community radio.

Op dit moment is NiZA bezig met een behoeftepeiling onder onafhankelijke journalisten op het gebied van scholing, training en begeleiding.

Naast de personele inzet voor de stedenband in NiZA en Beira geeft de organisatie NiZA als zodanig aandacht aan de activiteiten van de stedenband in een breder kader ter bevordering van de informatiestroom en voor de efficiënte realisatie van de stedenband.

2.7. overzicht 1997 - 2002

jaar	subsidie COA	projecten met aandachtspunten	opmerkingen
1997	f 107.500	jongeren schuldenproblematiek Nieuwsbrief definitief levend jaarboek	EMS bereidt zich voor op fusie tot NiZA
1998	f 200.000	journalistieke producties het cahier BEIRA!	NiZA ontstaat officieel

		jongeren – water levend jaarboek	
1999	f 194.500	jongeren – toekomst na school journalistieke producties levend jaarboek samenwerking met Muleide	voorbereiding werkbezoek aan Beira
2000	f 157.500	jongeren conferentie stad & platteland levend jaarboek schilders in Europa begeleiding en monitoring wederopbouwprojecten	cycloon treft Beira steunpunt in Beira bezet extra f 325.000 voor wederopbouwprojecten
2001	f 215.000	internetproject met jongeren samenwerkingslinken (OSA, EU, ziekenhuizen, gemeente) evaluatie wederopbouwprojecten in Beira: mediatraining, burgerparticipatie en vrouwen levend jaarboek	verslag 2001 aan COA in de maak werkbezoek Jos Vernooij aan Beira
2002	f 258.000	foto-expositie in Vondelpark cultuur: musical en circus levend jaarboek jongeren conferentie trainingsprogramma VNG gezondheidsposten en GG&GD in Beira: wijkopbouw en media	

3. Amsterdam – NiZA – Beira: doorlopende lijnen en aanpak

3.1. de aard van de samenwerking

De stedenband Amsterdam – Beira kwam tot stand door inspanningen en aandacht van de gemeente en de gemeenteraad Amsterdam en die van de Eduardo Mondlane Stichting. In de nadere uitwerking en realisatie is het aantal samenwerkingspartners uitgebreid. Daarnaast zijn de samenwerking met de OSA en de SAM als partners in de Amsterdamse stedenbanden van groot belang, zowel wat betreft de ervaring met Managua als de kennis en deskundigheid op het gebied van jongereneducatie.

3.1.1. de input op gemeentelijk niveau

In de relatie tussen Amsterdam en Beira hebben specifieke gemeentelijke diensten en organisaties in Amsterdam zich ingezet voor projecten in of met Beira. Het gaat om het Ingenieursbureau Amsterdam, de Port Consultancy Amsterdam, de brandweer, het gemeentelijk waterleidingbedrijf en het havenbedrijf. Leidende en coördinerende partij is de International Desk van de Bestuursdienst van Amsterdam.

De COA betekent veel in de voorwaardenscheppende sfeer als verstrekker van de subsidie aan NiZA voor het uitvoeren van met name de publiciteit, de voorlichting en kleine projectactiviteiten voor de stedenband.

In de gehele periode van de stedenband hebben diverse Amsterdamse gemeentelijke diensten aandacht besteed aan de stedenband middels concrete samenwerking, projecten of contacten. Vanuit bestuurlijk niveau (gemeenteraad en het college van B&W) zijn er weinig tot geen activiteiten ondernomen om de stedenband gestalte te geven.

Daarentegen zijn met enige regelmaat verschillende mensen uit Beira op bezoek geweest in het kader van de stedenband. De burgemeester met een gemeenteraadslid en de wethouder van urbanisatie en institutionele ontwikkeling, het hoofd van de onderwijsdienst Luis Januario.

Het potentieel van de stedenband is onvoldoende benut door de gemeente omdat er toch weinig bestuurlijke en ambtelijke aandacht en energie besteed zijn aan de stedenband.

3.1.2. de input op niet-gouvernementeel niveau in Amsterdam

EMS en NiZA hebben met de ondersteuning voor in deeltijd betaalde krachten haar deskundigheid en netwerk kunnen inzetten. NiZA werd steeds meer de continue factor in de uitstraling van de stedenband naar buiten toe, zeker toen op verzoek van de gemeente de voorlichtingstaak bij haar kwam te liggen.

NiZA verzorgt de voorlichting, de publiciteit om het draagvlak voor de stedenband te ontwikkelen, te vergroten en te verbreden in Amsterdam. Ook legt NiZA de relaties voor de versterking van het lokale verstuur in Beira en de versterking van organisaties in de civiele maatschappij in Beira.

Het regelmatig bezoeken van Beira verstevigt de contacten op gemeentelijk en niet-gouvernementeel niveau, legt bases voor nieuwe contacten die kunnen uitgroeien tot concrete kleinschalige projecten.

De samenwerking van NiZA met de SAM, de COA en de OSA is goed, maar zou verder uitgebouwd kunnen worden om de profilering en effectiviteit van de stedenband(en) te vergroten.

NiZA ziet zelf de verdere ‘linking’ van niet-gouvernementele organisaties als belangrijke ontwikkeling in de stedenband. Het gaat om het ontwikkelen en uitdiepen van de relaties en uitwisselingen op het terrein van media, en buurthuizen, en bijvoorbeeld organisaties voor sport, kerken, toerisme en gehandicapten.

3.1.3. de input van Beira

In de laatste vijf jaren zijn veel mensen uit Beira naar Amsterdam gekomen. Scholieren voor jongerenuitwisselingsprojecten, bestuurders en ambtenaren.

Sinds de gemeenteraadsverkiezingen van 1998 is er een toenemende stabiliteit in de betrokkenheid van het bestuurlijk en ambtelijk apparaat van de gemeente Beira. Voor Beira is de stedenband natuurlijk veel belangrijker dan voor Amsterdam. Vanuit Beira komen vaak voorstellen voor projecten. De gemeentelijke dienstreis van Beira naar Amsterdam was van grote betekenis.

Wat betreft de specifieke projectrelaties getuigen de ngo's in Beira van een redelijk getrouw onderhoud van de relaties die NiZA heeft opgebouwd. Dit draagt bij in goed contact en efficiënte kleinschalige ontwikkelingssamenwerking. Er is sprake van redelijk getrouwe verslaglegging en financiële verantwoording.

Het allerbelangrijkste is natuurlijk het enthousiasme voor de stedenband. Zowel in de media, als op ambtelijk en bestuurlijk niveau is de stedenband bekend in de stad.

3.2. de bemoedigingen

De stedenband startte in een fase van moeizame politieke verhoudingen in Mozambique na de verkiezingen van 1994. De armoede was zeer ernstig; de erfenis van de burgeroorlog verdrietig overheersend en intimiderend. De moeizaam functionerende landelijke overheid en provinciale overheden gaven Beira nog geen autonomie of stadsregering. De afhankelijkheid van buitenlandse donoren was zo groot dat het de zeggenschap en autonomie van het land aan banden legde.

De stedenband die nu bijna 10 jaar bestaat heeft een sterke ontwikkeling doorgemaakt op basis waarvan verder gewerkt kan worden. Belangrijkste factoren hiervoor zijn:

- opgebouwde vertrouwensrelaties in en goede samenwerking met Beira
- de groei in kennis van vergadertechnieken en democratiseringsprocessen bij de leden van de gemeenteraad en ambtenarij in Beira
- professionalisering van NiZA inzake de stedenband
- publiciteit en bereik bij Amsterdams publiek
- uitwisseling tussen jongeren met effect
- toenemende belangstelling bij diverse gemeentelijke diensten van Amsterdam
- kleine concrete projecten met organisaties in Beira leverden resultaten op en brachten goede contacten en relaties met zich mee.

3.3. de teleurstellingen

In de loop van de tijd van de stedenbandrelatie hebben zich ook teleurstellingen voorgedaan. Hoewel de economische situatie aanvankelijk iets verbeterde vanwege de goede oogsten, kregen enorme regens met gigantische overstromingen en vooral de cycloon op Beira een plotselinge negatieve invloed op de positieve ontwikkelingen.

Vanuit Nederland werd ondersteuning gegeven in de vorm van raad en advies, trainingen; daarnaast kwamen mensen uit over om de stedenband gestalte te geven.

Veel van deze activiteiten zijn georganiseerd en gemonitord door NiZA. Hoewel de betrokkenheid en inzet van de gemeente Amsterdam goed waren lukte het niet een aantal beoogde resultaten te boeken. Het werkbezoek van Amsterdam aan Beira – in 1998 voorbereid – vond niet plaats; Een dienstreis van de International desk vond in afgeslankte vorm in 2001 plaats. Voor Beira was dit een teleurstelling.

Anderzijds raakten de gemeente en instellingen in Amsterdam ook teleurgesteld in Beira vanwege de vele wisselingen in contacten; opgebouwde relaties gingen ineens verloren; de gespendeerde energie leek voor niets te zijn geweest.

3.4. de visie en aanpak van NiZA

EMS en NiZA hebben de activiteiten in het kader van de stedenband uitgevoerd vanuit de eigen visie op zuidelijk Afrika en de visie van de stedenband Amsterdam – Beira.

De belangrijkste rol voor NiZA was de link met het publiek in Amsterdam, het creëren en vergroten van het draagvlak voor ontwikkelingssamenwerking in het algemeen en (de solidariteit met) de bevolking van Beira in het bijzonder.

Elk jaar formuleerde NiZA in de subsidieaanvraag aan de COA doelen, geplande activiteiten en het bijbehorende budget. De verslagen getuigen van contentieus gebruik van de middelen, betrokken aanpak bij de uitvoering van de activiteiten en resultaatgerichtheid bij het bereiken van het brede Amsterdamse en Nederlandse publiek.

Het ontstaan van NiZA en de professionele groei die het instituut doormaakt komen ook de stedenband ten goede. De vestiging van een ‘secretariaat’ ten behoeve van de stedenband bij NiZA blijkt een goede keuze: voor de stedenband is deze vestiging vruchtbaar omdat NiZA over de kennis en contacten beschikt; voor Beira is het een prettige connectie omdat de continuïteit in de contacten met Nederland gewaarborgd kan worden; voor de gemeente Amsterdam is het een praktische en strategische keuze omdat de afstand tot de ervaring en deskundigheid, het netwerk en de contacten met publiek en pers kort is met NiZA en goed van kwaliteit.

In de loop van de tijd professionaliseert NiZA haar inzet voor de stedenband. Dit blijkt uit een aantal zaken:

- De stevige en betrouwbare contacten van NiZA met de gemeente Beira zowel bestuurlijk als ambtelijk zijn van belang voor de gemeente Amsterdam.
- De coördinatie en uitvoering van de stedenbandactiviteiten onder verantwoordelijkheid van één persoon in NiZA geven een grotere actieradius en resultaat.
- De concrete kleinschalige projecten die organisaties in Beira uitvoeren met steun van NiZA zijn effectief en efficiënt.

4. samenvatting; conclusie, aanbevelingen en ideeën

EMS en NiZA hebben met veel inzet en aandacht de activiteiten voor de stedenband Amsterdam – Beira ontwikkeld en uitgevoerd. Met toenemende professionaliteit, groeiend vertrouwen in contacten en een stabiliserend netwerk in Beira en in Amsterdam heeft NiZA de eigen doelstellingen ten behoeve van de stedenband proberen de bereiken en activiteiten verwezenlijkt.

De jaarlijkse financieringen van de COA voor de stedenbandactiviteiten van NiZA getuigen van contentieuze omgang met financiële middelen en resultaatgerichte aanpak. NiZA is er in geslaagd een breed draagvlak te ontwikkelen voor ontwikkelingssamenwerking in de stad Amsterdam met deel uitstraling naar de rest van Nederland.

Journalistieke producties, uitwisselingsprogramma's met jongeren uit beide steden (en Managua), voorlichtingsactiviteiten in de vorm van publieksbijeenkomsten en de ondersteuning van kleinschalige concrete projecten getuigen hiervan.

Daarnaast heeft NiZA een goede samenwerking met andere betrokken organisaties voor de stedenbanden: de SAM, de OSA en de COA.

Op gemeentelijk niveau zijn verschillende gemeentelijke diensten (met name de brandweer, het waterleidingbedrijf en het havenbedrijf) concreet aan het werk (geweest) in het kader van de stedenband. Op bestuurlijk en ambtelijk niveau is weinig aandacht besteed aan de stedenband en zijn vooral de contacten en netwerken niet optimaal benut.

NiZA acht voortzetting van de samenwerking in de stedenband van belang en nuttig omdat de stad Amsterdam als hoofdstad van Nederland in haar profilering ook een taak heeft op het gebied van ontwikkelingssamenwerking in haar internationale status.

Prioriteiten zouden zijn: ondersteuning aan Beira voor de versterking van lokaal bestuur, voortzetting van de bestaande connecties met de brandweer en het havenbedrijf en uitbreiding van de stedenbandrelatie in andere gemeentelijke diensten.

Daarbij acht NiZA het van groot belang dat de ambtelijke en bestuurlijke betrokkenheid van de gemeente Amsterdam toeneemt. Hierbij is het van belang dat de gemeente zich concrete doelen stelt die geëvalueerd kunnen worden en zo nodig bijgesteld.

Ook in de samenwerking met de SAM en de OSA ziet NiZA mogelijkheden tot versterking en verbetering om doelgerichter te kunnen zijn.

In Beira zijn zogenaamde verkenners in het veld nodig. Dit kan via de bemensing van een steunpunt, of via professioneel advies van diverse organisaties waarmee NiZA goede contacten onderhoudt.

NiZA ziet voor zichzelf de continue taak voor publiciteit en voorlichting weggelegd, het ondersteunen van Beirese initiatieven met concrete kleinschalige projecten en het professionele adviseren van de gemeente(lijke diensten) van Amsterdam zodat een vruchtbare samenwerking plaatsvindt tussen de sociale, maatschappelijke, publicitaire kant van de stedenband enerzijds en de technische economische kant aan de andere kant om de activiteiten van de stad Amsterdam op het gebied van ontwikkelingssamenwerking optimaal gestalte te geven.

5. geraadpleegde bronnen

5.1. documenten van de gemeente Amsterdam / COA

Verslag werkbezoek aan de Mozambikaanse havenstad Beira; evaluatie van de stedenband Amsterdam – Beira; Jos Vernooij, bestuursdienst Amsterdam; 1 februari 2002.

Samenvatting werkbezoek aan Beira en evaluatie Amsterdam – Beira; Jos Vernooij; 6 maart 2002.

Denk Mondiaal, Handel Lokaal; memorandum bestemd voor het programmakkoord van de Amsterdamse politieke partijen.; t.b.v. 2002 – 2006.

5.2. documenten van NiZA

Verslag van de activiteiten in het kader van de stedenband Amsterdam – Beira; uitgevoerd door de Eduardo Mondlane Stichting (EMS); betreft 1996; 2 februari 1998

Verslag Programma Stedenband Amsterdam – Beira 1997; NiZA/EMS; 14 mei 1999

Subsidieaanvraag Commissie Ontwikkelingssamenwerking Amsterdam Stedenband Amsterdam – Beira 1998; 19 november 1997

Verslag van de activiteiten van de stedenband Amsterdam – Beira 1998; 21 mei 1999

Subsidieaanvraag Commissie Ontwikkelingssamenwerking Amsterdam Stedenband Amsterdam – Beira 1999; 23 oktober 1998

Verslag van de activiteiten van de stedenband Amsterdam – Beira 1999; 20 maart 2000

Subsidieaanvraag Commissie Ontwikkelingssamenwerking Amsterdam Stedenband Amsterdam – Beira 2000; 21 maart 2000

Verslag van de activiteiten van de stedenband Amsterdam – Beira 2000; 16 maart 2001

Subsidieaanvraag Commissie Ontwikkelingssamenwerking Amsterdam Stedenband Amsterdam – Beira 2001; 4 september 2001

Subsidieaanvraag Commissie Ontwikkelingssamenwerking Amsterdam Stedenband Amsterdam – Beira 2002; 25 juni 2001

BEIRA!, NiZA-cahier, 1999

Women Challenging Society, NiZA-cahier december 1998

Amsterdam helpt; verslag van wederopbouwprojecten in Beira, NiZA publicatie nov 2000

Nieuwsbrief Amsterdam Beira (alle nummers: jrg 1, nr 1, 1996 tot en met jrg 7 nr 1, 2002)

Amsterdam Beira Campagnekrant (nr 1, april 1990; nr 2 november 1990, nr 3 mei 1991)

6. lijst van afkortingen

Bidoc	Bibliotheek, informatie en documentatiecentrum van NiZA
COA	Commissie voor ontwikkelingssamenwerking Amsterdam
DGIS	Directoraat Generaal Internationale Samenwerking van het ministerie van Buitenlandse Zaken
EMS	Eduardo Mondlane Stichting
IBA	Ingenieursbureau Amsterdam
ISS	Institute for Social Studies (in Den Haag)
IZA	Instituut voor Zuidelijk Afrika (organisatie die de erfenis van AABN overnam)
MOL	Minst Ontwikkelde Landen
NiZA	Nederlands instituut voor Zuidelijk Afrika
ngo	niet gouvernementele organisatie
OSA	stichting Ontwikkelingseducatie Amsterdam
SAM	stichting Samenwerking Amsterdam
VN	Verenigde Naties